

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ડિફિઅન્સ નિટિંગ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ

વિરુદ્ધ

જય આર્ટ્સ

ઓગસ્ટ ૩૦, ૨૦૦૬

[જસ્ટિસ અરિજિતિ પાસાયત અને જસ્ટિસ લોકેશ્વર સિંહ પંતા]

સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮-ઓર્ડર XXXVII નિયમ ૩-ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા બચાવ, અસ્વીકારની મંજૂરી આપવા માટે બિનશરતી રજા-ઉચ્ચ અદાલત અરજદારને તેની પ્રામાણિકતા બતાવવા માટે ૨૦ લાખ રૂપિયા જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપે છે અને જો તે બચાવની રજા માટે અરજી કરવામાં સફળ થાય, તો મંજૂર કરેલી રકમ ઉપાડે છે-ટ્રાયલ કોર્ટે અરજીને મંજૂરી આપી અને ૫૦ લાખ રૂપિયાની વધારાની થાપણનો નિર્દેશ આપ્યો-જે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા માન્ય

રાખવામાં આવ્યો હતો. આદેશ જાળવવા યોગ્ય ન હતો કારણ કે ઉચ્ચ અદાલતના અગાઉના આદેશમાં કોઈ સંકેત નહોતો કે જો રકમ વધુ હોય, તો અરજદારે વિભેદક રકમ ચૂકવવાની હતી-મહત્તમ જમા રકમ ૨૦ લાખ રૂપિયા નક્કી કરવામાં આવી હતી.

પ્રતિવાદીએ ચોક્કસ રકમની વસૂલાત માટે સંક્ષિપ્ત દાવો દાખલ કર્યો હતો અપીલકર્તાએ આદેશ XXXVII નિયમ ૩ (૫) સી. પી. સી. હેઠળ બિનશરતી બચાવ કરવાની રજા માટે અરજી દાખલ કરી હતી જેને નકારી કાઢવામાં આવી હતી.અરજદારે સિવિલ રીવિઝન અરજી દાખલ કરી હતી.ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાને ૨૦ લાખ રૂપિયા જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો અને તેને બચાવની રજા માટે અરજી કરવાનો અધિકાર આપ્યો હતો, જે જો મંજૂરી આપવામાં આવે તો તે જમા કરેલી રકમ પાછી ખેંચી શકે છે.ટ્રાયલ કોર્ટે અરજીને આ શરત પર મંજૂરી આપી હતી કે અપીલકર્તા બે હપ્તામાં ૫૦ લાખ રૂપિયાની વધારાની રકમ જમા કરાવશે.અરજદારે આ આદેશને પડકાર્યો હતો.હાઈકોર્ટે રિટ પિટિશન ફગાવી દીધી હતી.તેથી હાલની અપીલ.

અપીલકર્તાએ દલીલ કરી હતી કે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા અગાઉના આદેશમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે જમા રકમ ૨૦ લાખ રૂપિયાથી વધુ ન હોઈ શકે અને તેની નોંધ લીધા વિના ટ્રાયલ કોર્ટે ૭૦ લાખ

રૂપિયા જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો અને ઉચ્ચ અદાલતે તેને સમર્થન આપ્યું હતું.પ્રતિવાદીએ દલીલ કરી હતી કે પત્રવ્યવહાર અને અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલા નિવેદનો અનુસાર સ્વીકારવામાં આવેલી રકમ ૯૦ લાખ રૂપિયાથી વધુ હતી અને તેથી, અગાઉ કરવામાં આવેલી ૨૦ લાખ રૂપિયાની થાપણની નોંધ લીધા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટ અને ઉચ્ચ અદાલતે ૫૦ લાખ રૂપિયા વધુ જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

અપીલને મંજૂરી આપતા, અદાલતે

ઠરાવ્યું: અગાઉના પ્રસંગે ઉચ્ચ ન્યાયાલયના આદેશનું ખાલી વાંચન દર્શાવે છે કે ઉચ્ચ અદાલતે પક્ષકારોની સંમતિ પર અભિપ્રાય લીધો હતો કે ૨૦ લાખ રૂપિયા જમા કરાવવાના હતા અને જમા કરાવવા પર ચોક્કસ અનુવર્તી કાર્યવાહી કરવાની હતી.હકીકત એ છે કે ટાઈલ ઉચ્ચ અદાલત ઈચ્છતી હતી કે રકમ ૨૦ લાખ રૂપિયા નક્કી કરવામાં આવે અને તેનાથી વધુ ન હોય તે હકીકત એ હકીકત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જો ટ્રાયલ કોર્ટ ગુણદોષને ધ્યાનમાં રાખીને નિષ્કર્ષ પર આવે કે જમા કરાવવાની રકમ ૨૦ લાખ રૂપિયાથી ઓછી હતી તો ઉચ્ચ અદાલતે રિફંડનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.એવા કોઈ સંકેત નથી કે જો રકમ વધુ હશે, તો અપીલકર્તા તફાવતની રકમ ચૂકવશે.અપીલકર્તાનું વલણ કે મહત્તમ થાપણ કે જે નિર્દેશિત કરી શકાતી હતી તે ૨૦ લાખ રૂપિયા નક્કી કરવામાં આવી

હતી તે મજબૂત પાયા પર છે.ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ ઉચ્ચ અદાલતના આદેશને જાળવી શકાતો નથી.જોકે, આ અદાલતે ર૦ લાખ રૂપિયા જમા કરાવવાના ઉચ્ચ અદાલતના આદેશના અમલ પર રોક લગાવી દીધી છે.પહેલેથી જમા કરેલી રકમ પરત કરવાની જરૂર નથી.[૬૩૩-બી-ઈ]

મેકલેક એન્જિનિયર્સ એન્ડ મેન્યુફેક્ચર્સ વર્સીસ બેઝિક ઇન્ડિવિડ્યુઅલ કોર્પોરેશન, એ.આઈ.આર. (૧૯૭૭) એસ.સી. ૫૭૭ અને શ્રીમતી રાજ દુગ્ગલ વર્સીસ રમેશ કુમાર બંસલ, એ.આઈ.આર. (૧૯૯૦) એસ.સી. ૨૨૧૮ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

દીવાની અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર :સિવિલ અપીલ નંબર ૩૮૪૬/૨૦૦૬.

રીટ પિટિશન નંબર ૨૫૨૧/૨૦૦૫ માં બોમ્બે ખાતેની ઉચ્ચ અદાલત ઓફ જ્યુડિકેચરના તારીખ ૨૦/૪/૨૦૦૫ ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે સી. એ. સુંદરમ, મહેશ અગ્રવાલ, ઋષિ અગ્રવાલ, ઈ. સી. અગ્રવાલ અને ધ્રુપદ કશ્યપ.

પ્રતિવાદીઓ માટે વી. એ. બોબડે, નિખિલ એમ. સખારદંડે, નિરંજન પંડિત અને રેખા પક્ષી.

કોર્ટનો ચુકાદો અરિજીત પાસાયત, જસ્ટિસ દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. રજા આપવામાં આવી છે.

અર્જિત પાસાયત, ન્યાયાધીશરજા આપવામાં આવી.

આ અપીલમાં પડકાર બોમ્બે ઉચ્ચ અદાલતના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલી રિટ પિટિશન નંબર ૨૫૨૧/૨૦૦૫ ને ફગાવી દેવાના ચુકાદાને છે.વિવાદિત ચુકાદા દ્વારા ઉચ્ચ અદાલતે સારાંશ દાવો નંબર ૧૦/૨૦૦૧ માં ટ્રાયલ કોર્ટના દષ્ટિકોણને સમર્થન આપ્યું હતું કે અપીલકર્તાએ સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ (ટૂંકમાં 'સીપીસી') ના આદેશ XXXVII નિયમ ૨ ની શરતોમાં બચાવ કરવા માટે બિનશરતી રજા માટે કેસ કર્યો નથી.

ટૂંકમાં હકીકતની પૃષ્ઠભૂમિ નીચે મુજબ છે:

૯૮, ૮૧, ૪૨૬.૬૩ ની રકમની વસૂલાત માટે પ્રતિવાદી દ્વારા કલ્યાણ ખાતે વિદ્વાન સિવિલ જજ (વરિષ્ઠ વિભાગ) સમક્ષ સારાંશ દાવો નંબર

૧૦/૨૦૦૧ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.વધુમાં, વાદીએ દાવો દાખલ કરવાની તારીખથી રકમની વસૂલાત સુધી વ્યાજનો દાવો કર્યો છે.દાવો ૦૫/૦૭/૨૦૦૧ પર દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.નોટિસ જારી કર્યા પછી, રિટ અરજદાર-પ્રતિવાદીએ સી. પી. સી. ના આદેશ XXXVII નિયમ ૩ (૫) હેઠળ બિનશરતી બચાવ કરવા માટે રજા માટે અરજી દાખલ કરી હતી અને ઉપરોક્ત અરજી ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી. રિટ અરજદારે, તેથી, સિવિલ રિવિઝન એપિલિકેશન નંબર ૬૫૯/૨૦૦૨ માં ઉચ્ચ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો અને સંમતિ આદેશોના સંદર્ભમાં, તેનો નિકાલ ૦૨/૦૫/૨૦૦૨ પર કરવામાં આવ્યો હતો.આ આદેશ એવી અસર કરતો હતો કે રિટ અરજદારે પોતાની પ્રામાણિકતા દર્શાવવા માટે ચાર મહિનાની અંદર ટ્રાયલ કોર્ટમાં રૂ. ૨૦,૦૦,૦૦૦ની રકમ જમા કરાવવાની હતી અને તે બચાવ માટે રજા માટે અરજી લેવાનો હકદાર હતો, જેની યોગ્યતા પર સુનાવણી કરવી જરૂરી હતી.જો તે બચાવની રજા માટેની અરજીમાં સફળ થાય, તો તેને જમા કરેલી રકમ ઉપાડવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.ટ્રાયલ કોર્ટે પક્ષકારોને નવેસરથી સાંભળ્યા અને તારીખ ૧૧/૦૩/૨૦૦૫ ના આદેશ દ્વારા અરજી (પ્રદર્શન ૩૪) ને આ શરત પર મંજૂરી આપી કે રિટ અરજદારે બે હપ્તામાં ₹૫૦,૦૦,૦૦૦ ની વધારાની રકમ જમા કરાવવાની હતી.આ આદેશને ઉચ્ચ અદાલતમાં પડકારવામાં આવ્યો હતો.

ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ, ૦૫/૧૧/૧૯૯૭ પછીથી પક્ષકારો વચ્ચેના અસંખ્ય પત્રવ્યવહારનો ઉલ્લેખ કરીને, રિટ અરજદારે રજૂઆત કરી હતી કે સારાંશ દાવામાં ઘણા વિવાદિત પ્રશ્નો ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા જેની સુનાવણીની જરૂર હતી અને કોઈ પણ સમયે, રિટ અરજદારે વાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાને સ્વીકાર્યો ન હતો.એવું પણ ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે રિટ અરજદારે તેના આર્કિટેક્ટ સાથે આ મુદ્દો ઉઠાવ્યો હતો અને વાદી દ્વારા રજૂ કરાયેલા તમામ બિલ આર્કિટેક્ટને પરત કરવામાં આવ્યા હતા.આમ, રિટ અરજદારે વાદી દ્વારા દાવો કરાયેલી ચૂકવણી સ્વીકારી ન હતી.વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે ટ્રાયલ કોર્ટ યોગ્ય તર્ક આપવામાં નિષ્ફળ રહી છે અને બિનશરતી બચાવ કરવા માટે રજા માટેની અરજીને નકારી કાઢતો ગુપ્ત આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

ઉચ્ચ અદાલતે નોંધ્યું હતું કે ટ્રાયલ કોર્ટમાં નોટિસ જારી કર્યા પછી, પ્રતિવાદીએ તેનું લેખિત નિવેદન દાખલ કર્યું નથી.અરજીમાં, પ્રતિવાદીએ સામગ્રી પર વિવાદ કર્યો છે અને હકીકતમાં વાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાને નકારી કાઢ્યો છે.જો કે, વાદીએ તેનો કેસ નિર્દેશ કરવા માટે નિર્ધારિત કર્યો છે કે ટેન્ડર મુજબનું કામ કેટલીક વખત માર્ય, ૧૯૯૯માં પૂર્ણ થયું હતું, તેના દ્વારા રજૂ કરાયેલા અંતિમ બિલ પ્રતિવાદીના આર્કિટેક્ટ દ્વારા પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યા હતા અને તે અસરનું પ્રમાણપત્ર ૧૯/૦૪/૧૯૯૯ પર જારી કરવામાં આવ્યું હતું.આર્કિટેક્ટે બિલને પ્રતિવાદીને મંજૂરી માટે મોકલ્યા હતા અને અંતિમ

બિલની રકમ રૂ. ૨,૦૭,૧૧,૪૭૫/- હતી, જેમાંથી રૂ. ૧,૦૮,૨૯,૯૮૯/- ની રકમ પ્રાપ્ત થઈ હતી.રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલા પત્રવ્યવહાર દર્શાવે છે કે પક્ષો વચ્ચે બેઠક યોજાઈ હતી અને અપૂર્ણ કામ, ચૂકવણી અને અંતિમ સમાધાન અંગેના મુદ્દા પર તેમના દ્વારા બેઠકમાં ચર્ચા કરવામાં આવી હતી, જે રિટ પિટિશનર દ્વારા તેના આર્કિટેક્ટ શ્રી કુતુબ માંડવીવાલાને સંબોધવામાં આવેલા પત્રમાંથી સ્પષ્ટ છે.બાકી નીકળતી રકમની અંતિમ ચર્ચા અને પતાવટ માટે સંભવિત તારીખોનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો.આ સમયગાળા દરમિયાન, ઠેકેદાર અને આર્કિટેક્ટએ સંમતિ મુજબ નોકરીઓ પૂર્ણ કર્યા પછી તમામ ચૂકવણી વગેરે અંગે ચર્ચા કરવી જોઈએ અને સમાધાન કરવું જોઈએ.

ઉચ્ચ અદાલતના જણાવ્યા અનુસાર, ત્યારબાદ રિટ અરજદાર અને તેના આર્કિટેક્ટ વચ્ચેનો પત્રવ્યવહાર દર્શાવે છે કે કેટલીક ખામીયુક્ત નોકરીઓ હતી જે પૂર્ણ થવાની હતી.વાદી દ્વારા રજૂ કરાયેલ અંતિમ બિલ પ્રતિવાદીના આર્કિટેક્ટ દ્વારા ૧૯/૦૪/૧૯૯૯ પર પ્રમાણિત કરવામાં આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ, ૨૭/૦૪/૧૯૯૯ ના પત્ર દ્વારા, પ્રતિવાદીએ તેના આર્કિટેક્ટ સાથે આ મુદ્દો ઉઠાવ્યો હતો.આ તમામ પત્રવ્યવહાર દર્શાવે છે કે વાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા દાવાને સંપૂર્ણપણે નકારી કાઢવામાં આવ્યો નથી અને વ્યાજ અથવા ખામીયુક્ત કાર્યની દ્રષ્ટિએ કેટલાક બાદબાકી થઈ શકે છે પરંતુ એવું બતાવવા માટે રેકૉર્ડ પર કંઈ નથી કે રિટ અરજદારના આર્કિટેક્ટએ આખરે આંકડો તૈયાર કર્યો છે, વાદીને

ચૂકવણીની માત્રા નક્કી કરી છે અને કોઈ પણ સંજોગોમાં ૧૯/૦૪/૧૯૯૯ પર ઉપરોક્ત આર્કિટેક્ટ દ્વારા પ્રમાણિત રકમ કરતાં ઓછી છે.

ટ્રાયલ કોર્ટે નીચેનો આદેશ આપ્યો:

"પક્ષકારોની દલીલો સાંભળ્યા પછી, મારો અભિપ્રાય છે કે પ્રતિવાદી પાસે કોઈ બચાવ નથી, પરંતુ તે ચંદ્ર ચમકતો બચાવ છે.તેથી, હું નીચેનો આદેશ પસાર કરું છું તેવી શરત પર મંજૂરી મેળવવા માટે હકદારને બચાવ છોડી દેવાની પરવાનગી આપી શકાય છે:

૧. અરજી એક્ટિવિટી ૩૪ ને નીચેની શરતો પર પ્રતિવાદીને બચાવ કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે:—

(i) પ્રતિવાદીએ અગાઉ જમા કરાવેલી ૨૦ લાખ રૂપિયાની રકમ ઉપરાંત આગામી તારીખે અથવા તે પહેલાં બે હપ્તામાં કોર્ટમાં સંપૂર્ણ ૫૦ લાખ રૂપિયાની રકમ જમા કરાવવી પડશે.

૨. દાવામાં ખર્ચ કારણભૂત રહેશે.

ઉચ્ચ અદાલતને લાગ્યું કે નીચલી અદાલતે વિવાદિત આદેશના સમર્થનમાં યોગ્ય કારણો આપવાના હતા.પરંતુ એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે પક્ષકારો વચ્ચેના પત્રવ્યવહાર દર્શાવે છે કે રિટ અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી અરજીને મંજૂરી આપી શકાતી નથી અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કુલ રૂ. ૭૦,૦૦,૦૦૦ જમા કરવા પર શરતી રીતે બચાવ કરવાની મંજૂરી આપતા વિવેકબુદ્ધિને વિફૂત અથવા સંપૂર્ણપણે ભૂલભરેલી ન કહી શકાય.ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ દાવો દાખલ થયાને ચાર વર્ષ વીતી ગયા હતા અને મૂળ દાવો રૂ. ૯૮,૮૧,૪૨૬.૬૩/- હતો. ઉપર નોંધ્યા મુજબ રિટ પિટિશન રદ કરવામાં આવી હતી.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ટ્રાયલ કોર્ટ અને ઉચ્ચ અદાલત બંનેએ ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા અગાઉના આદેશની દૃષ્ટિ સંપૂર્ણપણે ગુમાવી દીધી હતી, જેમાં કોઈ અનિશ્ચિત શરતોમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું કે જમા રકમ રૂ. ૨૦,૦૦,૦૦૦-થી વધુ ન હોઈ શકે.આ સંબંધિત પાસાઓને ધ્યાનમાં લીધા વિના, ટ્રાયલ કોર્ટે ૭૦,૦૦,૦૦૦ જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો-અને ઉચ્ચ અદાલતે તેને સમર્થન આપ્યું.

તેનાથી વિપરીત, પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે પત્રવ્યવહાર અને અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલા નિવેદનો અનુસાર પણ

સ્વીકારવામાં આવેલી રકમ રૂ. ૯૦,૦૦,૦૦૦ થી વધુ હતી-અને તેથી, અગાઉ કરવામાં આવેલી રૂ. ૨૦,૦૦,૦૦૦ ની થાપણની નોંધ લીધા પછી, ટ્રાયલ કોર્ટ અને ઉચ્ચ અદાલતે રૂ. ૫૦,૦૦,૦૦૦-વધુ જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.સારમાં, તેમની રજૂઆત એ હતી કે નાગરિક પુનરાવર્તનમાં અગાઉના આદેશમાં નક્કી કરવાની રકમ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરવામાં આવી હતી.

આદેશ XXXVII નિયમો ૨ અને ૩ જ્યાં સુધી સંબંધિત છે તે નીચે મુજબ વાંચે છે:

૨. સારાંશ સુટ્સની સંસ્થા.(૧) જે દાવો, જેના પર આ આદેશ લાગુ થાય છે, જો વાદી તે હેઠળ આગળ વધવા માંગે છે, તો ફરિયાદ રજૂ કરીને દાખલ કરી શકાય છે જેમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે:

(એ) આ આદેશ હેઠળ દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો છે તેની અસરનો ચોક્કસ દાવો;

(બી) ફરિયાદમાં એવી કોઈ રાહતનો દાવો કરવામાં આવ્યો નથી કે જે આ નિયમના દાયરામાં ન આવે; અને

(સી) નીચેના શિલાલેખ, દાવાના શીર્ષકમાં દાવાની સંખ્યાની તરત નીચે, એટલે કે

(૨) દાવાનું સમન્સ પરિશિષ્ટ બીમાં ફોર્મ નંબર ૪ માં અથવા સમયાંતરે સૂચવવામાં આવે તેવા અન્ય સ્વરૂપમાં હોવું જોઈએ.

(૩) પ્રતિવાદી પેટા નિયમ (૧) માં ઉલ્લેખિત દાવાનો બચાવ નહીં કરે સિવાય કે તે હાજર થાય અને તેની હાજરી દાખલ કરવામાં નિષ્ફળ રહે તો દાવામાં આરોપો સ્વીકારવામાં આવે તેવું માનવામાં આવશે અને વાદી સમન્સમાં ઉલ્લેખિત રકમથી વધુ ન હોય તેવી કોઈપણ રકમ માટે હુકમનામું મેળવવા માટે હકદાર રહેશે, જેમાં હુકમનામું બહાર પાડવાની તારીખ સુધી નિર્દિષ્ટ દરે વ્યાજ અને તે વતી બનાવેલા નિયમો દ્વારા સમયાંતરે ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે તેવી રકમનો સમાવેશ થાય છે અને આવા હુકમનો તાત્કાલિક અમલ કરી શકાય છે.

૩. પ્રતિવાદીની હાજરી માટેની કાર્યવાહી.- (૧) જે દાવાને આ આદેશ લાગુ પડે છે, તેમાં વાદી, નિયમ ૨ હેઠળ સમન્સ સાથે, પ્રતિવાદીને ફરિયાદ અને તેના જોડાણોની એક નકલ આપશે અને પ્રતિવાદી, આવી સેવાના દસ દિવસની અંદર કોઈપણ સમયે,

વ્યક્તિગત રીતે અથવા વકીલ દ્વારા હાજરી દાખલ કરી શકે છે અને, બંને કિસ્સાઓમાં, તે તેના પર નોટિસની સેવા માટે અદાલતમાં સરનામું દાખલ કરશે.

(૨) અન્યથા આદેશ ન આપવામાં આવે ત્યાં સુધી, પ્રતિવાદીને સોંપવા માટે જરૂરી તમામ સમન્સ, નોટિસ અને અન્ય ન્યાયિક પ્રક્રિયાઓ, જો તે આવી સેવા માટે તેના દ્વારા આપવામાં આવેલા સરનામાં પર છોડી દેવામાં આવે તો તેને યોગ્ય રીતે સોંપવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે.

(૩) હાજરી દાખલ કરવાના દિવસે, પ્રતિવાદી દ્વારા વાદીના વકીલને આવી હાજરીની સૂચના આપવામાં આવશે, અથવા જો વાદી વ્યક્તિગત રીતે દાવો કરે છે, તો વાદીને પોતે નોટિસ દ્વારા અથવા વાદીના વકીલ અથવા વાદીના સરનામાં પર નિર્દેશિત પૂર્વ-ચૂકવણી પત્ર દ્વારા મોકલવામાં આવશે.

(૫) પ્રતિવાદી, ચુકાદા માટે આવા સમન્સની સેવાની દસ દિવસની અંદર કોઈપણ સમયે, સોગંદનામા દ્વારા અથવા અન્યથા તેને બચાવ કરવાનો અધિકાર આપવા માટે પૂરતા માનવામાં આવે તેવા તથ્યો

જાહેર કરીને, આવા દાવાનો બચાવ કરવા માટે પરવાનગી માટે આવા સમન્સ પર અરજી કરી શકે છે, અને તેને બિનશરતી અથવા અદાલત અથવા ન્યાયાધીશને ન્યાયી લાગે તેવી શરતો પર બચાવ કરવાની મંજૂરી આપી શકાય છે:

પરંતુ જ્યાં સુધી અદાલતને સંતોષ ન થાય કે પ્રતિવાદી દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલી હકીકતો સૂચવતી નથી કે તેની પાસે ઉઠાવવાનો નોંધપાત્ર બચાવ છે અથવા પ્રતિવાદી દ્વારા રજૂ કરવાનો ઈરાદો ધરાવતો બચાવ તુરંચ અથવા ત્રાસદાયક છે:

વધુમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, જ્યાં વાદી દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલી રકમનો એક ભાગ પ્રતિવાદી દ્વારા તેની પાસેથી બાકી હોવાનું સ્વીકારવામાં આવે છે, ત્યાં દાવાનો બચાવ કરવા માટે રજા આપવામાં આવશે નહીં જ્યાં સુધી પ્રતિવાદી દ્વારા બાકી હોવાનું સ્વીકારવામાં આવેલી રકમ કોર્ટમાં જમા કરવામાં ન આવે.

મેકલેક એન્જિનિયર્સ એન્ડ મેન્યુફેક્ચર્સ વર્સસ બેઝિક ઇક્વિપમેન્ટ કોર્પોરેશન (એ.આઈ.આર. ૧૯૭૭ એસ.સી. ૫૭૭) માં આ અદાલતે સંહિતાના આદેશ XXXVII, નિયમ ૩ હેઠળ દાવાનો બચાવ કરવા માટે રજા આપવામાં

અનુસરવાના સિદ્ધાંતો નિર્ધારિત કર્યા છે.ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોમાંનો એક સિદ્ધાંત એ છે કે, જો પ્રતિવાદી હકારાત્મક રીતે સારો બચાવ ન હોવા છતાં તેની પાસે વાજબી અથવા પ્રામાણિક અથવા વાજબી બચાવ હોવાનું સૂચવતો સુનાવણીનો મુદ્દો ઉઠાવે છે, તો વાદી ચુકાદા પર હસ્તાક્ષર કરવા માટે હકદાર નથી અને પ્રતિવાદી બચાવ કરવા માટે બિનશરતી રજા મેળવવા માટે હકદાર છે.તેમાં એવું પણ નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે જો પ્રતિવાદી પાસે કોઈ બચાવ ન હોય અથવા બચાવ પક્ષની રચના ભ્રામક અથવા બનાવટી અથવા વ્યવહારીક રીતે મોંશાઈન હોય તો સામાન્ય રીતે વાદી ચુકાદા પર હસ્તાક્ષર કરવા માટે પરવાનગી મેળવવા માટે હકદાર છે અને પ્રતિવાદી બચાવ કરવા માટે પરવાનગી મેળવવા માટે હકદાર નથી.

દાવાનો બચાવ કરવા માટે રજા આપતી વખતે કોર્ટ નીચેના સિદ્ધાંતોનું પાલન કરશે:

(એ) જો કોર્ટનો અભિપ્રાય હોય કે કેસ સુનાવણીપાત્ર મુદ્દો ઉઠાવે છે, તો બચાવની મંજૂરી સામાન્ય રીતે બિનશરતી આપવી જોઈએ.મિલખીરામ (ઈન્ડિયા) પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ચમન લાલ બ્રધર્સ, [એ.આઇ.આર. ૧૯૬૫ એસ.સી. ૧૬૯૮] જુઓ.બચાવ પક્ષ સુનાવણીપાત્ર મુદ્દો ઉઠાવે છે કે નહીં તે પ્રશ્ન અદાલત દ્વારા તેની

સામેની દલીલો અને પક્ષકારોના સોગંદનામાઓમાંથી નક્કી કરવો પડે છે.

(બી) જો કોર્ટને સંતોષ થાય કે પ્રતિવાદી દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલી હકીકતો સૂચવતી નથી કે તેની પાસે ઉઠાવવાનો નોંધપાત્ર બચાવ છે અથવા પ્રતિવાદી દ્વારા મૂકવાનો ઇરાદો ધરાવતો બચાવ તુરંચ અથવા ત્રાસદાયક છે, તો તે સંપૂર્ણપણે બચાવ કરવાની મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર કરી શકે છે. કિરણ મેરિયસ ડસ્સી વિરુદ્ધ ડૉ. જે. ચાલ્સાજે [એ.આઈ.આર. ૧૯૪૯ કલકત્તા ૪૭૯]. (મેકલેકના કેસમાં નોંધ્યું અને મંજૂર કરવામાં આવ્યું (સુપ્રા)).

(સી) એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં અદાલત એ પ્રશ્ન પર વાસ્તવિક શંકાને ધ્યાનમાં લે છે કે શું બચાવ વાસ્તવિક છે કે બનાવટી અથવા તે સુનાવણીપાત્ર મુદ્દો ઉઠાવે છે કે નહીં, કોર્ટ બચાવની મંજૂરી આપવા માટે શરતો લાદશે.

શ્રીમતી રાજ દુગ્ગલ વિરુદ્ધ રમેશ કુમાર બંસલ (એ.આઈ.આર. ૧૯૯૦ એસ.સી. ૨૨૧૮) માં તે નીચે મુજબ યોજાયો હતો:

"૩.૨જા નકારી કાઢવામાં આવે છે જ્યાં કોર્ટનો અભિપ્રાય છે કે રજા આપવી એ પ્રતિવાદીને અસમર્થનીય અને તુરુછ બચાવ કરીને મુકદ્દમાને લંબાવવા માટે સક્ષમ બનાવશે.પરીક્ષણ એ જોવા માટે છે કે શું બચાવ પક્ષ વાસ્તવિક મુદ્દો ઉઠાવે છે અને બનાવટી નહીં, એ અર્થમાં કે જો પ્રતિવાદી દ્વારા આક્ષેપ કરાયેલ તથ્યો સ્થાપિત થાય તો તે તથ્યો પર સારો અથવા તો બુદ્ધિગમ્ય બચાવ પણ હશે.જો કોર્ટને તે વિશે સંતોષ થાય તો રજા આપવી જ જોઈએ.જો એવા અર્થમાં કોઈ સુનાવણીનો મુદ્દો હોય કે જેના પર દાવો આધારિત છે તે દસ્તાવેજના અર્થ અંગે ન્યાયી વિવાદ છે અથવા ખરેખર બાકી રકમ અંગે અનિશ્ચિતતા છે અથવા જ્યાં કથિત તથ્યો એવા પ્રકૃતિના છે કે જે પ્રતિવાદીને વાદીની પૂછપરછ કરવા અથવા તેના સાક્ષીઓની ઉલટ તપાસ કરવા માટે હકદાર બનાવે છે, તો તેને નકારી ન શકાય.જ્યાં પણ, પ્રતિવાદી બતાવે છે કે વાજબી સંભાવના પર પણ તેની પાસે પ્રામાણિક બચાવ છે, તેને રજા હોવી જોઈએ.આદેશ ૩૭ હેઠળ સંક્ષિપ્ત ચુકાદાઓ જ્યાં હકીકતની બાબતમાં ગંભીર વિરોધાભાસ હોય અથવા જ્યાં કાયદાના મુદ્દાઓ પર કોઈ મુશ્કેલી ઊભી થાય ત્યાં આપવો જોઈએ નહીં.અદાલતે પ્રતિવાદીના બચાવને માત્ર તેની સહજ

અશક્યતા અથવા તેની અસંગતતાને કારણે નકારી કાઢવો જોઈએ નહીં.

તાત્કાલિક કેસમાં ઘણું બધું અગાઉના કેસમાં ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશની અસર પર નિર્ભર રહેશે જે સિવિલ રિવિઝન નંબર ૬૫૯/૨૦૦૨ છે.કાર્યકારી ભાગ નીચે પ્રમાણે વાંચે છે:

"અરજદારો તેમની પ્રામાણિકતા સ્થાપિત કરવા માટે સંમત થાય છે અને વચન આપે છે કે તેઓ આજથી ચાર મહિનાના સમયગાળામાં ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ૨૦ લાખ રૂપિયાની રકમ જમા કરાવશે.

અરજદારો દ્વારા ઉપરોક્ત ૨૦ લાખ રૂપિયાની રકમ જમા કર્યા પછી, વિદ્વાન સિવિલ જજ, સિનિયર ડિવિઝન, કલ્યાણના વિવાદિત આદેશની તારીખ નક્કી કરવામાં આવી હતી.૭માર્ચ, ૨૦૦૨માં બચાવ માટે બિનશરતી રજા આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો.અને ૮મી માર્ચ, ૨૦૦૨ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ પરિણામી હુકમનામું રદ કરવામાં આવશે અને રદ કરવામાં આવશે.

વિદ્ધત ટ્રાયલ જજ પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી ચુકાદા માટેના સમન્સનો નિકાલ કરશે, જે ૭ મી માર્ચ, ૨૦૦૨ ના અગાઉના આદેશથી પ્રભાવિત નથી, જે પક્ષકારોની સંમતિથી રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે. વિદ્ધત ટ્રાયલ જજ ઉપરોક્ત નિર્દેશો અનુસાર અને સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ ના આદેશ ૩૭ ની જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં રાખીને આ બાબત સાથે વ્યવહાર કરવા માટે આગળ વધશે.

જો ઉપરોક્ત ૨૦ લાખ રૂપિયાની રકમ જમા કરવામાં આવે, તો તે અરજદારોના દાવાનો બચાવ કરવા માટે બિનશરતી રજા આપવા માટે હકદાર છે તેવી દલીલ કરવાના અધિકાર પર પૂર્વગ્રહ વિના રહેશે. જો વિદ્ધાન ટ્રાયલ જજ એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે અરજદારો બચાવ કરવા માટે બિનશરતી રજા મેળવવા માટે હકદાર છે, તો અરજદારો ઉપર આપેલા નિવેદનને અનુસરીને, તેમના દ્વારા જમા કરવામાં આવેલી રકમના રિફંડ માટે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ અરજી કરવા માટે સ્વતંત્ર હશે, તેવી જ રીતે, ૨૦ લાખ રૂપિયાથી ઓછી રકમ જમા કરવાને આધિન દાવાના બચાવ માટે રજા આપવામાં આવે તો, અરજદારો ૨૦ લાખ રૂપિયાની બાકી રકમના રિફંડ માટે અરજી કરવા માટે સ્વતંત્ર હશે. પ્રતિવાદીઓ એ જ રીતે બચાવ માટે રજા માટેની

અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવ્યા પછી જમા કરેલી રકમ ઉપાડવા માટે અરજી દાખલ કરવા માટે સ્વતંત્ર હશે અને અરજીના પરિણામને આધિન રહેશે.

આ આદેશનું ખાલી વાંચન દર્શાવે છે કે અગાઉના પ્રસંગે ઉચ્ચ અદાલતે પક્ષકારોની સંમતિ પર અભિપ્રાય લીધો હતો કે રૂ. ૨૦,૦૦,૦૦૦-જમા કરાવવાના હતા અને જમા કરાવવા પર ચોક્કસ અનુવર્તી કાર્યવાહી કરવાની હતી.હકીકત એ છે કે ઉચ્ચ અદાલત ઈચ્છતી હતી કે ક્વોન્ટમ રૂ ૨૦,૦૦,૦૦૦ પર પિન કરવામાં આવે-અને તેનાથી વધુ નહીં એ હકીકત પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ઉચ્ચ અદાલતે એ કિસ્સામાં રિફંડનો નિર્દેશ આપ્યો હતો કે જો ટ્રાયલ કોર્ટ ગુણદોષને ધ્યાનમાં રાખીને નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે જમા કરાવવાની રકમ રૂ ૨૦,૦૦,૦૦૦-થી ઓછી હતી.એવા કોઈ સંકેત નથી કે જો રકમ વધુ હોય, તો અપીલકર્તા તફાવતની રકમ ચૂકવશે.

અપીલકર્તાનું વલણ કે મહત્તમ થાપણ જે નિર્દેશિત કરી શકાતી હતી તે ૨૦,૦૦,૦૦૦ નક્કી કરવામાં આવી હતી-તે એક સારા પાયા પર છે.ટ્રાયલ કોર્ટ તેમજ ઉચ્ચ અદાલતના આદેશને જાળવી શકાતો નથી.જો કે ૨૬/૯/૨૦૦૫ ના આદેશ દ્વારા વચગાળાના પગલા તરીકે આ અદાલતે ૨૦,૦૦,૦૦૦-જમા કરવાને આધિન ઉચ્ચ અદાલતના આદેશની કામગીરી પર સ્ટે મૂક્યો છે.એવું

કહેવામાં આવે છે કે થાપણ પહેલેથી જ કરવામાં આવી છે.જો કે અમે ટ્રાયલ કોર્ટના આદેશને માન્ય રાખ્યો છે અને ઉચ્ચ અદાલતનો આદેશ ટકાઉ નથી, તેમ છતાં આ કોર્ટના આદેશ અનુસાર જમા કરવામાં આવેલી રકમ પરત કરવાની જરૂર નથી.ટ્રાયલ કોર્ટને આ મામલે આગળ વધવા અને તેના ઝડપી નિકાલ માટે પ્રયાસ કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

અપીલને મંજૂરી છે પરંતુ ખર્ચ અંગેના કોઈપણ આદેશ વિના.

અપીલને મંજૂરી.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.